

AJÁNLÁS

A történelem és az emberiség talán legnagyobb kérdése: ki az ember? A legkülönbözőbb tudományok az embert vizsgálják, azért, hogy megtalálják erre a nagy kérdésre a választ. A huszadik századi tudományok nagy lépést tettek ebben a kérdésben, hiszen az embert a legkülönbözőbb szempontok szerint vizsgálták. Ebbe a vizsgálódásba kapcsolódik az a kérdéskör, ami egyszerre foglalkoztatja a teológiát, a különböző filozófiai irányzatokat, jogi iskolákat és az egyházjogot, hogy mik az emberi jogok, vagyis azok az embertől elidegeníthetetlen alapok, amiket senki nem léphet át.

A kérdés nem csak a huszadik században merült fel. A történelem folyamán, a kultúrában és a jogalkotásban különböző módon már megjelentek az egyes emberi jogok kifejtése. Sőt a természetjogi gondolkodás – aminek kiindulópontja az ember –, mindig is életben tartotta azt az elképzelést, hogy az emberi méltóságból adódóan léteznek átléphetetlen jogok és kötelességek, melyeket mindenkinek tisztelni kell. A kereszténység illeszkedik a történelembe, így az Egyházra is hatást gyakorolt az egyes nemzetek és kultúrák hagyománya és jogi gondolkodása. Ez különösen igaz a zsidó, a római, a germán jogi és társadalmi hagyományra. Lépten-nyomon megtalálhatóak tehát az Egyház gondolkodásában és jogalkotásában ezeknek a kultúráknak az emberről és jogairól alkotott felfogása.

Ugyanakkor azonban az Egyház illetékes arra, hogy ítéletet mondjon minden olyan dologban, amely az ember alapvető jogait és a lelkek üdvét érinti.¹ Ez abból a tényből adódik, hogy az Egyház a kinyilatkoztatásból, vagyis az Istentől az írásban és a hagyományban neki ajándékozott isteni tanításból indul ki. Így amikor az emberi jogokat vizsgáljuk, akkor nemcsak az emberből, az emberi természetből, hanem az ő eredetéből, vagyis az Istentől indulunk ki. Ez egyben ellenőrzőelv is az Egyház számára.

Hiszen az emberi jogok megközelítésnek és kifejtésének a legnagyobb hibája, sőt e kifejtés sikertelensége, illetve a szép gondolatok megvalósításának akadályja, hogy az ember elfelejtette, hogy nem beszélhet emberi jogokról, ezek nem lesznek betartathatóak, ha elfelejti az ember eredetét, az Istent.

Az Egyház jogi rendszerében, filozófiai gondolkodásában és mindennapi életében régtől jelen vannak azok az elemek, amiket ma emberi jogoknak

¹ Vö. *Gaudium et spes* (GS), a II. Vatikáni Zsinat lelkipásztori rendelkezése az Egyházzal és a mai világ viszonyáról, 76. pont; *Dignitatis humanae* (DH), a II. Vatikáni Zsinat nyilatkozata a vallásszabadságról 14. pont; *Egyházi Törvénykönyv* (CIC) 747. kán. 2. §.

nevezünk. A II. Vatikáni Zsinat dokumentumaiban – az 1983-ban kiadott ma is hatályos Egyházi Törvénykönyvben –, illetve más pápai és szentszéki megnyilatkozásokban gyakori, hogy a világi jog által is megfogalmazott úgynevezett emberi jogok kerülnek bemutatásra.

A kötetben található tanulmányok célja az, hogy rámutassanak arra, hogy az Egyház gondolkodásában, filozófiájában és jogában léteznek azok a kérdések, amelyek az emberi jogok területéhez tartoznak, de az ezekről alkotott kép, az egyes jogok határa éppen a kinyilatkoztatás ellenőrző szerepe miatt más, mint a többi jogi és filozófiai iskolák elképzelésében. Így például az emberi élet védelme, az életállapot szabad megválasztása, a jó hírnév és az intimszféra védelme, a vallás- és lelkiismereti szabadság jelentése és ezeknek a jogoknak a gyakorlási lehetősége sokban eltér a világi jogrendekben rögzítettektől.

Emellett igyekeztünk – speciálisan az Egyház belső életét érintő néhány kérdésen belül, mint például a papnevelés vagy a szerzetesi élet –, bemutatni, hogy itt hogyan jelennek meg az emberi jogok és milyen nyitott kérdések merülnek fel. A tanulmányok egy része arra vállalkozik, hogy bemutassa, hogy az emberi jogok különböző jogi rendszerekben, közöttük az elmúlt évek magyar jogalkotásában hogyan jelentek meg, és így érzékelhetővé tegye az egyes elképzelések és az Egyház felfogása közötti azonosságokat, illetve különbözőségeket is.

Szívből remélem, hogy tanszékünk első kötete segítségére lesz a teológusoknak, a filozófusoknak, a jogászoknak, valamint a kánonjogászoknak és természetesen mindenkinek, akit a kérdés érdekel, hogy jobban megértse az úgynevezett emberi jogokat úgy, ahogy az Egyház gondolkodik azokról.

Budapest, 2010. április 18.

OROSZ ANDRÁS LÓRÁNT OFM

rektor

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola